



DE TIJDELIJKE CIE UITVOERINGSINSTANTIES: is het nu democratisch tekort met een ? of met een !

FNV inbreng over UWV

Dat is voorwaar geen geringe taakopdracht aan de Tijdelijke commissie Uitvoeringsinstanties. *'Onderzoek doen naar de oorzaken van problemen bij uitvoeringsinstanties en het verlies van de menselijke maat daarbij.'* Of in wat andere (Miljoenennota)bewoordingen: het werk van uitvoeringsinstanties als *'van grote waarde voor het vertrouwen van de burger in de overheid en van 'essentieel belang voor het functioneren van de overheid.'*

Ga er maar aan staan! Het lot van zowat de gehele rechtsstaat in jullie handen! Want zoveel is duidelijk; het gaat niet goed, het moet beter. Of jullie het 'even' willen oplossen.

En of wij daarover als vakbond willen meedenken. Natuurlijk! Graag. Maar ook hoe? Waar moet je beginnen? Hoe dit aan te vliegen? Dat kan immers vanuit heel veel verschillende invalshoeken. Dat was in de afgelopen dagen best even zoeken. Moet je uit het anekdotische blijven of spreekt dat juist boekdelen? Of moet je daarvan abstraheren en een waarneming presenteren vanuit meer een helicopterview? En zo ja, wat willen wij als vakbond de commissie dan meegeven?

Wie zoekt zal vinden. Dat bleek ook nu weer. Het was even zoeken in de herinnering. Waren we in de werkgroep SZZ (Sociale Zekerheid en Zorg) van de Stichting van de Arbeid in de afgelopen jaren niet bij tal van onderwerpen in toenemende mate vastgelopen op de uitvoeringscapaciteit van het UWV? Af en toe tot frustrerends toe. Bedachten we als sociale partners in haast ontroerende eensgezindheid oplossingen voor tal van maatschappelijk zeer relevante problemen; liep de oplossing stuk op de onuitvoerbaarheid daarvan bij het UWV. We hebben in de Stichting weleens verzucht of we dit vraagstuk niet op een hoger abstract niveau moesten aankaarten. In de Tijdelijke commissie Uitvoeringsinstanties ligt nu een mooi aangrijpingspunt.

Vooralsnog vanuit enkel FNV-vakbondsperspectief; maar na overleg wellicht ook vanuit de invalshoek van sociale partners. Kortom; het perspectief dat democratisch gemaakt beleid stukloopt in de geautomatiseerde uitvoeringsmachines. In de voorbereiding op dit stukje waren in de kantlijn al stoer grote woorden met potlood opgeschreven. Hoezo stukloopt in de uitvoering? Is het niet wij (politiek, sociale partner c.q. burgers/werknemers) vragen, en zij (UWV/Belastingdienst) draaien? In rood stonden al vetgedrukt en van drie uitroepetekens voorzien de woorden **democratisch tekort!!!** geschreven. Lag in deze analyse de oplossing niet al verscholen? Dan hoefden we alleen nog maar een aantal sprekende (bijna anekdotische) voorbeelden te geven. FNV-inbreng gepiept. Tot ...

... de brief van 21 januari van de vaste commissie voor binnenlandse zaken aan het presidium met de daarbij behorende bijlage met de onderzoeksopzet er nog eens bij gepakt werd. Want wat stond daar opeens te lezen over de inbreng van de Raad van State over dit onderwerp? *'De Raad maakt zich in haar advies over de Miljoenennota zorgen over de (in haar ogen) niet altijd realistische beleidsambities. De Raad van State adviseert daarom de uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving politiek-bestuurlijke prioriteit te geven.'*

Niet realistische beleidsambities? Uitvoerbaarheid bestuurlijke prioriteit? Ofwel; beleid moet passen in de mal van de uitvoering. Hoezo; politiek als verbeelding aan de macht? Hoezo, wij vragen; zij draaien? De Raad van State maakt zich zorgen over de in haar ogen niet altijd realistische beleidsambities en niet realistisch is wat in de uitvoering niet waargemaakt kan worden. Een grotere tegenstelling met wat de invalshoek van de FNV inbreng zou moeten worden is nauwelijks denkbaar.

Natuurlijk wordt er dan achter de oren gekrabt. Het is wel de eerbiedwaardig Raad van State, sinds jaar en dag het belangrijkste adviesorgaan van het kabinet. Wie zijn wij dat wij haar zouden durven tegen te spreken?

Vooralsnog zijn wij als FNV dat enkel. Maar 'wij' zouden ook heel goed sociale partners in de Stichting van de Arbeid kunnen worden. Nee, na kennis te hebben genomen van de opvatting van de Raad van State zijn de in de kantlijn in rood vetgedrukte woorden democratisch tekort niet langer voorzien van drie uitroeptekens maar van drie vraagtekens. We kennen onze plaats. De uitkomst van de zoektocht van de Tijdelijke commissie Uitvoeringsinstanties zal uiteindelijk bepalend zijn of het vraagtekens moeten blijven of toch weer uitroeptekens moeten worden.

Maar in dit opzicht al wel vast de volgende vraag. Denkt de Raad van State nu werkelijk dat het vertrouwen van de burger in de overheid toeneemt als de beleidsruimte van beleidsmakers onder democratische controle niet groter is of mag zijn dan de uitvoering toelaat? Doet dat het functioneren van de overheid in waarde toenemen? Maakt dat het verlies van de menselijke maat goed? Of ... of doet dat het cynisme en wantouwen van de burger c.q. werknemers juist toenemen?

Tot slot dan toch maar een aantal (anekdotische) voorbeelden, of beter vanwege de ruimte één voorbeeld. Wel een sprekend voorbeeld overigens. Een voorbeeld waarvan je toch het gevoel hebt dat hier de zaken op z'n kop worden gezet. Maar ook een voorbeeld waar de Raad van State ongetwijfeld haar gelijk aan zal ontlennen.

Het is het voorbeeld van de **calamiteitenregeling**. In 2012 wilde de politiek de calamiteitenregeling wijzigen. De SER werd om advies gevraagd. De regeling bleek een uiterst weerbarstig vraagstukje dat van sociale partners veel stuurmanskunst en overleg, niet alleen onderling, maar zeker ook met hun beide achterbannen. Met heel veel passen en meten werd uiteindelijk een oplossing gevonden die door de beide achterbannen volledig werd gedeeld. Een echt huzarenstukje kon het zonder enige overdrijving genoemd worden. Het SER-briefadvies van sociale partners werd naar de minister gestuurd die het doorstuurde naar uitvoeringsinstantie UWV voor uitvoeringstoets. Haast per kerende post antwoordde UWV: **'Na de start van de uitvoeringstoets op de voorliggende conceptregeling werd al snel duidelijk dat deze regeling voor UWV niet uitvoerbaar is.'** Voel je je als sociale partners toch met je neus in de hoek gezet. En niet alleen sociale partners, maar ook hun achterbannen met wie dit onderwerp zo indringend was besproken. SZW liet het er niet bij zitten. Namens de minister stelde SZW beleidsalternatieven voor aan UWV. Tevergeefs. UWV antwoordde in de uitvoeringstoets: **'Dit is eind vorig jaar met uw ambtenaren besproken. Het is toen niet gelukt om tot een conceptregeling te komen die voor SZW beleidsmatig acceptabel en voor UWV uitvoerbaar was.'** Het lag er nog maar aan dat UWV aan SZW dicteerde hoe het wel moest.

Welnu, precies dat gebeurde! UWV meldde opgetogen aan de ambtenaren dat zij **'reeds hadden nagedacht over een invulling die wel uitvoerbaar was.'** Of SZW daar goede nota van wilde nemen. Beste leden van de Tijdelijke commissie, de Raad van State zal in dit voorbeeld haar gelijk zien. Onrealistische beleidsambities. Geef nu maar gewoon de uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving politiek-bestuurlijke prioriteit. Als jullie dat ook vinden, even goede vrienden. Maar als jullie die drie inktzwarte zinnestjes toch wat c.q. erg ongemakkelijk vinden, dan gaan we samen op zoek naar het antwoord op die intrigerende vraag:

Is het nu democratisch tekort met drie vraagtekens of toch met drie uitroeptekens?

Utrecht, 19 mei 2020

Datum
20 mei 2020

Kenmerk
UTR-CVH-290420-003

Pagina
3 van 3